

tette az obstrukció előzményeit, magát a küzdelmet, amelyet elfajultnak mond. — Rátér Tisza kinevezésére s erélyes fellépését dicsőíti. Megemlékezik a vasutasok sztrájkjáról és az »Ujpart«-ról, amelynek programját azért is helyteleníti, mert a magyar vezényszó is fel van benne véve, pedig ez zavart és bonyodalmat okoz. Azzal fejezte be beszédét, hogy a nemzeti erőgyűjtés munkájának biztosítására mindent el kell követni s ezáltal fokozatosan kell a nemzeti célokat megvalósítani. Ez irányban halad Tisza s ő ezért követi. Gróf Tiszát táviratban üdvözölték.

Jegyzők országos gyűlése.

A Magyarországi Községi és Körjegyzők Országos Központi Egylete, vasárnap országos gyűlést tartott a fővárosban. Az országos értekezletnek egyik érdekesebb pontja volt egyik biharmegyei jegyző: Wattay Gyula indítványára gróf Tisza István miniszterelnököt az egyesület disztagjává választotta. A felmerült tárgyak között négy indítvánnyal szerepel a biharmegyei jegyző egyesület. Az országos gyűlés lefolyása a következő volt:

Az elnöki megnyitó után Wattay Gyula indítványára gróf Tisza István belügyminisztert az egyesület disztagjává választották meg. Az egyesület 1903. évi pénztári számadásainak megvizsgálásáról, valamint az Erzsébet királyné községi jegyzői árvaház-alap 1903. évi számadásairól, a közgyűlés tudomásul vette az 1905. évi költségvetéssel együtt. A közgyűlés tudomásul vette a biharmegyei jegyzői egyesület belépő nyilatkozatát.

A biharmegyei jegyző-egyesület azon indítványa fölött, hogy a vasárnapi munkaszünetet a korcsmákra és egyéb pálinkamérő üzletekre is kiterjesztessék, a közgyűlés napirendre tért. Ugyancsak napirendre tért a jegyző-egyesületnek a jegyzők és családjaik részére kedvezményes árú vasúti menetjegyek engedélyezése iránti felterjesztés kérdése fölött. Ellenben ugyancsak a biharmegyei jegyzőegyesületnek azon indítványára, hogy a közegészségügy államisíttassék és a községi- és körorvosi nyugdíjintézmény létesíttessék, a közgyűlés kimondotta, hogy ezen fontos két ügyben memorandumot intéz a belügy-

minisztériumhoz. Ugyancsak memorandumot intéz a biharmegyei jegyzői egyesület kérelmére a vándorló czigányok ügyének törvényhozási uton való szabályozása tárgyában is. A nevezett jegyzői egyesületnek azon indítványát, hogy felterjesztés intéztesse a belügyminiszterhez az iránt, hogy a községi közigazgatási tanfolyamokon előadókul községi és körjegyzők nagyobb számban alkalmaztassanak, a közgyűlés mellőzi, mert ezen indítvány tárgyaltan.

Ezután a tisztújítást ejtették meg. Kuntze Imrét az elnöki tisztre újból egyhangulag megválasztották. Alelnökök lettek: Szegedy Albert, Jamriska Alajos. Főjegyző lett: Uszkay Bálint. Aljegyzők lettek: Morvay János, Fodor Jenő és Olasz Gábor. Pénztáros lett: Lázár József. A számvizsgáló bizottság elnöke lett: Kovács Gyula, tagjai: Wattay Gyula, Horvatovics Mihály, Balogh László és Buller János. Még 24 rendes és 6 pótválasztmányi tagot választottak.

A keletázsiai háború.

Az új orosz hadsereg.

Pétervár szept. 26. Grippenbergek főhadsegédet, a vilnai kerület parancsnokát, kinevezték a második madzsuri sereg parancsnokává. Ez alkalomból Miklós császár a következő kéziratot intézte hozzá:

Ama legnagyobb foku erőfeszítés, a mely Iyell Japánország a háborút folytatja, a japán csapatok tanúsította munkásság és kiváló rangu hadviselő tulajdonságaiak birtoklásá, hogy a harczterén levő haderőket lényegesen szaporítsam, hogy lehetőleg rövid időn belül döntő eredményeket érjünk el.

Mivel hogy a csapategységek száma oly nagy lesz, hogy egy hadseregben nem hagyhatók a nélkül, hogy a kényelmes kezelésre, a csapatok mozgékonyaságára káros ne volna, szükségesnek találtam a mandzsourszági akcióra szánt csapatokat két seregre osztani. A midőn azok egyikének parancsnokságát meghagyom Kuropatkin főhadsegéd kezeiben, önt a második parancsnokává nevezem ki.

Sok évi szolgálata, hadi tettei, a csapatok hadi kiképzésében való bő tapasztalatai jogosítanak föl arra a reményre, hogy a főparancsnok általános utasításainak engedelmeskedve, a hadi cél elérésére sikeresen fogja

vezetni az önre bízott sereget, mely az ön parancsnoksága alatt bátorságot és ellentállást fog tanúsítani az ellenség ellen való küzdelemben hazája dicsőségére és büszkeségére.

Isten áldja meg önt és dicsőséges szolgálatát. Továbbra is megtartom változatlanul jóindulatomban. Miklós.

Port-Arthur ostroma.

Tokió, szept. 26. Itt azt hiszik, hogy a japánok hat erősséget elfoglaltak Port-Arthur második védelmi vonalában. E hónap 19-ike óta mindinkább erősödik az erősség bevételének reménye.

Páris, szept. 26. Pétervárról érkezett hírek szerint a japánok tényleg elfoglalták Port-Arthur külső erődjét, minek következtében a belső erődjének elfoglalása legközelebb várható.

A japán tábornok az utóbbi napokban ismételve fölszólította Stössel tábornokot, hogy adja meg magát, Stössel azonban azt felelte, hogy az utolsó csöpp vérig fogja magát védelmezni, ha csak Pétervárról parancsot nem kap a vár föladására.

A flotta többször kísérletet tett, hogy a kikötőt elhagyja, de a Togo blokádjá miatt nem sikerült a menekülés.

Csifu, szept. 26. Dalniból ideérkezett gőzös újabb jelentéseket hozott Port-Arturnak 19-én kezdődött támadására vonatkozólag. A küzdelem több mint ötven óráig tartott és azt híresztelik, hogy eredménye csak Kikvansan közelében levő két vagy három póterősség bevétele volt. Hir szerint a japánok vesztesége aránylag csekély.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) Londonból jelentik: A japánok heves támadást intéztek Port-Arthurnál az Icsvang-erőd ellen. Az oroszok nagy erőfeszítéssel védekeztek, de utóbb ellenállásuk gyengült. A japán gyalogság ekkor előnyomult és óriási veszteséggel sikerült az erőd falait átlépnie. A helyőrség egy lábíg elveszett a szörnyű mészárlásban. A japánok ez nap három fontos erődöt és három jelentéktelenebb erősséget foglaltak el az oroszoktól. A japán sereg-

kölcsi szörnyeteg, egy harmadikban királyért és hazáért meghalni kész hős, egy negyedikben minden erkölcsi és állami rendet felforgató demagóg, vagy akasztófán függő apagyilkos, stb. alakot ölt; szellemi megnyilatkozásaiban pedig itt »revelatio«, amott pedig »philosophia« alakjában jelentkezik. — S ez szerinte »tudomány.« Pedig a tudomány, sem nem oly Pandora szelenczéje, amelyből a reményen kívül, minden gonosz az emberiségre rá volna zúdítható; sem pedig oly Prokrusteszi ágy, amelybe úgy a »revelatio« mint a »philosophia« csakis akként volnának belépasszíthatók, hogy a revelatio feje és lábai addig csonkítottának meg, míg a többi bele nem fér, a philosophia pedig fész-eszközök alkalmazása által, addig nyújtatnék meg, míg a feje a törzstől el nem szakad.

De mivel az itt reprodukált tozsképek albumszerű diszkereteit, dr Plopu urnak a nagyváradi jogászegyleti kiadványok 12-ik és 13-ik számaiban megjelent értékezései képezik, amelyek ide egész terjedelmükben át sem ültethetők; arra való tekintettel, hogy erre vonatkozólag, egyebekkel már foglalkoztam a »Tiszántul« f. é. ápr. 30-iki (100-ik) számában is: az imént bemutatott rajzok fővonalainak hiteltől, a jelzett jogászegyleti kiadványok 12-ik számából, csupán csak dr Plopu kiindulási pontját és annak utolsó konzekventiáját feltüntető kijelentéseit fogom itt előterjeszteni, úgy, a hogy azokat ő maga fogalmazta meg.

a) A kiindulási pontot képező alapelve (20 lap) ez: »A pantheismus alatt tehát — ugymond — philosophiai értelemben az a tan-

értendő, amely az istenséget és a világot azonosítja és egyellen valónak, egyellen egységnek veszi.« — Már pedig a vaticáni egyetemes szent zsinatnak 1870. évi ápr. 24-én hozott »Dei Filius« kezdetű »Dogmatica Constitutio«-ja (Cap. III. Can. 3.) hitczikkely gyanánt kijelenti, hogy »Si quis dixerit, unam eandemque esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sit.« — S azért hivatkozom itt erre, mert ezt dr Plopu ur annyiban engedi meg, amennyiben, amint azt már jeleztem volt, most már a dogmának, mint megannyi észszerű jelenségnek, az ő abszurd teoriájával való összeférhetőségét is elismeri.

b) Ama kiindulási pont végeredménye gyanánt pedig maga dr Plopu, a 39-ik lapon ön-elégülten, így kiált fel: »Ime, mit produkált a pantheisticus fejlődési elv nagyszerűsége: a legnagyobb ellentéteket, a legelkeseredettebb szellemi harcokat. De ez még nem minden; egyebet is produkált a fejlődési pantheismus nagyszerűsége: a modern socialismust, az anarchismust és a nihilismust is! És ez épp oly természetes, mint észszerű, az a fejlődési elv lényegében bennrejlő attributum, mert: az említett torzszülöttek is fejlődési jelenségek, culturéletalakok.« — No, de erre csakugyan ráolvashatók Krisztus Urnak ama szavai, hogy: »Óvakodjatok a hamis prófétáktól, kik juhok ruházatában jönnek hozzátok, belül pedig ragadozó farkasok. Az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket. Vajjon szednek-e a tövisokről szőlőt, vagy a bojtorványról fügéket.« (Math. VII. 15-16.) — Nagyon elborult és félszeg lehet

ugyanis annak a kedélyvilága, akit saját tudományos kutatásai eredményeként, a »kultura« nevében, mint természetet és észszerűt, csupán csak a modern socialismust, az anarchismust és a nihilismust dicsőíthetve, — »a legnagyobb ellentéteket« elgigitik ki, és mégis elhítheti magát, hogy ő logice gondolkozó — valóságos philosophus. Pedig hol itt a logica? — Hiszen észszerűnek minősíteni még a legnagyobb ellentéteket is, sőt culturéletalakoknak tekinteni még a torzszülötteket is: oly paralógismuskok, amelyek a logikai érzék teljes hiányát tételezik fel.

Ami pedig magát a pantheismust illeti; eltekintve annak különböző válfajaitól: a pantheismus azon alakja, amelyet dr Plopu is a magáénak vall s amelyben az általános egyetlen s egységes való theoriája nyer kifejezést; ellenkezik úgy a mi külső, mint a mi benső tapasztalatainkkal; azonfelül az ellentmondások halmazát képezi, és végelemsésében veszedelmesebb még az atheismusról is (V. ö. Tongberg, Inst. Phil. Theol. I. II. c. II. art. II.)

Hiszen az észszerű, mint tapasztalatai tudománymány, arra tanít, hogy érzeink tárgyait aszerint különböztessük meg, amint azok érzeinkre hatnak. Esze, mint a tüzet a jégtől, a békakurattyolást a zongorajátéktól, a számárordítást a zene akkordjaitól, a kellegetést a keserűt az édesestől stb., bemes illattól, a keserűt az édesestől, a szem hunyt szemmel is megkülönböztetjük. A szem pedig első pillantásra is tudja a tárgy végy, vagy az előtte álló tárgy az állapot, no, érzeink által ásványországához tartozik-e. Sőt érze-

hez folyton érkeznek megerősítő csapatok.

Budapest, szept. 26. (Saj. tud. táv.) Tokióból jelentik: Port-Arthur helyzete válságos. A vár külső erői már mind japán kézen vannak. Stössel tábornoknak alig van néhány ezer embere. A japánok vesztesége óriási eddig, de az oroszok is nagyon sok embert vesztek, különösen ott, hol a város a japán messzehordó ágyúk lőtávolságán belül van. Tokióban azt hiszik, hogy rövid idő alatt elesik Port-Arthur.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) A császár parancsára az orosz hajóhad megpróbált kitörni a kikötőből, de kudarcot vallott. Togo blokádja áttörhetetlen.

Budapest, szept. 26. (Saj. tud. táv.) A Reuter-ügynökségnek jelentik Csifuból: A japánok 19—21-ig folyton az Icsvang-erőd ellen támadtak. A japán gyalogság fékevesztett vakmerőséggel tört előre, leszaggatta a dróthálókat s benyomult az erődbe. Ember ember ellen harcolt, végre a túlnyomó számban levő japánok diadal-maskodtak. A védők egytől-egyig elesetek, vagy megsebesültek. A japánok most az Erlungtan erőd elfoglalására készülnek. 22-én újból heves csata volt. Dalnyból érkezett jelentés szerint a japánok újra hevesen támadtak.

Port-Arthur elesett. (?)

Pétervár, szept. 26. Itt az a hír van elterjedve, hogy Port-Arthur elesett.

Lesz-e béke?

Köln, szept. 26. A Köln. Ztg. jelenti Pétervárról tegnapi kelttel: A béke érdekében tett számos nyilatkozatnak eddig csak teoretikus a jelentősége. Mescserszky herceg és a francia tudósítók nyilatkozatai is csak jelentéktelenek.

A vezető körök nem gondolnak a békére, amíg a japánokkal szemben nevezetes eredményt el nem érnek.

közvetített tapasztalataink következtében a természet productumait fajok és nemek szerint is osztályozzuk, a szilárd és folyékony testek fajsúlyából meritett tapasztalatainkat pedig az élet számára hasznosítjuk stb., úgy, hogy bizonyára tébolydába szállíthatnák az, aki hegygerinczen kívánna csolnakázni, vagy közvetlen a Duna hajójain akarná járni a keringőt. — Ime, így utasítja vissza a külső tapasztalat dr Plopu urnak az »egyetlen és egységes valón-alapuló amaz elméletét.

A *belső tapasztalat* pedig szintén arra tanít, hogy a reánk befolyást gyakorolt tárgyak miveltünk nem azonosak, s hogy ennél fogva az alanyt a tárgytól *különböztessük* meg. — Ugyancsak a *belső tapasztalat* felismerteti bennünk a gondolkodás alanyát is, amely annak tárgyától szintén kell, hogy *különbözzék*. Bizonyosságot tesz továbbá a *belső tapasztalat* saját szabad elhatározási képességünkről, valamint cselekedeteinknek egyéni beszámítható voltáról, úgy, hogy azért, amit én vétek, nem dr Plopu urnak kell bünhődnie, azért pedig, amit dr Plopu ur érdemelt ki, nem én számíthatok jutalomra. Tehát én és ő, szintén *külön működési alanyok* vagyunk. — Hát még a szeretet, a gyűlölet, a félelem, a tisztület, a hála stb. érzelmei, a tárgyak menzai és minő *különbözőségét* tételezik fel! Mely érzelmei dr Plopu fantheistikus elméletében, egytől-egyig *tárgytalanok*.

De dr Plopu pantheismusa egyszersmind az ellentmondások oly tömkelegét tárja elénk, amelytől a logikailag fegyelmezett ész visszareitén s elborzad. Eszerint ugyanis a boldog,

Küszöbön a döntő ütközet.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.) Mukdennél a helyzet változatlan. Néha az oroszok, néha a japánok támadnak. A döntő ütközet minden pillanatban megkezdődhetik.

Elfoglalt szoros.

Budapest, szept. 26. (Saj. tud. táv.) A Localanzeigernek jelentik: A japánok elfoglalták a Daling szorost.

UJDONSAGOK.

Előfizetési felhívás.

Az október elsején következő évnegyed alkalmából bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveinket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becstellett álltuk meg helyünket, s hisszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem a legnagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destructiv irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célünk egy minden politikai párttól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Biharmegye érdekeit védve, e mellett hű tükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városaiól.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjeszteni

sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A »TISZÁNTUL« szerkesztősége és kiadóhivatala

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.

Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.

Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.

Negyedévre — — — — 6 »

Mire való a kandidálás?

Ily czímen vasárnapi lapunk ezen helyén megjelent egy cikk, amely a nagyváradi megüresedett alügyészi állás betöltésével foglalkozik.

Erre a cikkre vonatkozólag ki kell jelentenünk, hogy annak adatait sem közvetve, sem közvetlenül *sem a főügyészségtől, sem akármelyik bíróságtól*, de még az említett hivatalokkal bármilyen kapcsolatban álló személytől nem kaptuk.

Egyik helyi lapban jelent meg pozitív tényként a leendő új alügyész neve. Ugyanazon időtájtban a megyegyűlésre bejött szalontavideki tagok szelvében beszéltek az ügyet összes részleteivel, mostanában pedig már Nagyvárad egész közönsége ismeri, *nevekkal együtt*. Itt hallottuk a dolgot több privát egyéntől mi is. Mi ildomosabbnak tartottuk a neveket elhallgatni, mert nem egyénekért s egyének ellen küzdünk, hanem az ügy igazságáért. Igazság pedig az, hogy vagy respektálni, vagy eltörölni kell a kandidálást. Onérzetes, kötelességtudó hivatalnoki kart más módon pályáján megtartani nem lehet.

A tisztviselők ma a nemzet vérkeringése; a nemzetet meg kell óvni a vérmérgezésétől.

bölcs és szent Isten, az emberben fájdalmakat, betegségeket, lelki gyötrelmeket s nélkülözéseket szenved, sőt meg is hal; ugyancsak az emberben kételkedik, buvárkodik, hibázik, álmodik, sőt meg is tébolyodik, s végre az emberben félt, irigykedik, haragszik, dühöng, gyűlölködik, sőt minden gyűlöletnél utálatosabb szerelmi kalandokba keveredik, hálátlan, áruló, zsarnok és fősvény, sőt hazug és apagyilkos is. Tehát a jelzett elmélet szerint, se nem boldog, se nem bölcs, se nem szent. — De meg dr Plopu elmélete összetéveszti a végtelent a végessel, a Teremtőt a teremtménnyel, az »ens necessarium«-ot az »ens contingens«-szel és végre kiirtja az emberből még a vallás fogalmát is.

Ki ne látná be tehát, hogy dr Plopu *pantheismusa* veszedelmesebb még az *atheismusnál* is? Hiszen az *atheismus* legalább érintetlenül hagyja a *szabadakaratot* és a jó és rossz közötti lényeges különbséget. De dr Plopu urnak »fejlődési pantheismusa« lerántván az embert, mint szerinte, összes cselekményeivel együtt a *mindenség szükségesszerű jelenségét*, ama magasláról, amely őt saját elhatározásainak urává teszi, — nincs többé erény és bűn közötti különbség, s így *erkölcsi rend* sem létezhetik. S ez az, amit a zsoltáros úgy fejez ki, hogy: »De némely ember, midőn tisztületben van, ezt figyelembe nem veszi, olyan mint az oktalan állatok és hasonló azokhoz« (Ps. XLVIII. 13 és 21.) — Azért is Plopu nyílt hadat üzen az »észjognak« is. — Hasábokra menő az általa erre pazarolt nyomdafesték. Izlelőül, a jelzett XII. füzet 13 ik

lapjáról, hadd álljanak itt a következő szemelvények: »A természetjog vagy észjog tehát nem tételes elveket, hanem oly dogmákat állít fel, amelyek az egész emberiségre általánosak és örökérvényűek. Az örökérvényű jog tanainak kiépítésében különös tevékenységet a *dogmák nagymestere, a theologiai tudomány fejlett ki*, az impulsust erre két cardinalis tantétele adta meg, amelyek közül az egyik: az Istenől az emberbe oltott hit; a másik az Istenől az emberbe oltott jog tantétele... Ezen tan azonban alapjában téves lévén, annak összes deductioi *önmaguktól romba dőlnek*; mert: akár a nagy, egyetemes természetet, akár a specziális emberi természetet tekintjük, az *örökérvényű jogot igazolni merőben lehetetlenség*«. A 15-ik lapon pedig: »Az örökérvényű természetjog, vagy észjog léte tehát ezekből a szempontokból sem igazolható, sőt *határozottan meg van czáfolva*«. — Pedig Isten által is kijelöltetett igazság az, hogy: »a pogányok, kiknek törvényük nincsen, természet szerint azokat cselekszik, miket a törvény tart, az ilyenek, törvényük nem lévén, önmaguk törvényük maguknak, kik megmutatják, hogy szivükbe van írva a törvény rendelkezése, bizonyosságot tévén nekik (erről) lelkiismeretük, és magok között egymást *vidoló- vagy mentő gondolataik*«. (Rom. II. 14—15.)

De ezen pont további taglálásától felment a dr Plopu értekezéséből fentebb h. alatt átkölcsonzótt azon idézet, mely szerint az általa magasztalt pantheismus »természetes« sőt ő szerinte egyszersmind »ésszerű« következményei: a legnagyobb *ellentétek*, a modern *socia-*

Olyan vélemény is van, hogy a szétében beszélt kivézési eljárás Tisza István gróf alatt is lehetett. Mi is annak hittük, míg postán látva megjelent magunk s magunk örvendénk legjobban, ha az eset valóban lehetetlenségnek bizonyult volna.

A közműves munkások sztrájkja.

Még ma is tart az az örüleles harc, a melyet négy dologkerülő szocialista pártvezér munkások elbocsátásáért indítottak a közműves munkások a munkaadók ellen. Semmi változás sem történt, mi elősegítette volna a békés kibontakozást. Nem akarnak hallani sem a bujtogatók a munkaadók zárlatáról.

A szegény munkás nép mindenben vakon követi a halomszökeket, a kik a nyomor fergetegébe akarják hajítani őket. Ep a közművesek azok, akik csak az év nyolcz hónapjában tudnak keresni s négy hónapon keresztül is a nyári jövedelmükből tartják fenn magukat. A józanabb gondolkozású sztrájkolók — a nagyobb rész — már munkába akar állni, de a vezérek fenyegetésekkel tartják vissza őket.

Vasárnap délután a sztrájkolók gyűlést tartottak, de azon csak egy pár munkás jelent meg.

A gyűlés délután félháromkor kezdődött. Először lett Pelle János jegyző, Lechner Károly, a hatóság részéről pedig Kemény Ignácz ki küldött rendőrbiztos jelent meg. Az elnök bejelentette, hogy a gyűlés napirendjét a munkakizárás képezi s ajánlotta előadónul Markó Eleket.

Markó Elek a napirendtől eltérve, gyanúsított és támadott mindenkit. Szidta az építő iparosokat, a sajtót, a hatóságot, a sztrájkolókat.

A folyton gyanúsító szónokot többször megakasztotta és rendreutasította az ellenőrző rendőrbiztos.

Tóth Pál a többi építőmunkásokat szolidaritásra hívta fel, majd ezután újból Markó

lismus, az anarchizmus és a nihilismus. — Kell-e ennél lesújtóbb önczdfolat?

De az ilyen kudarc, a pantheistát még csak zavarba sem hozza, mert uyomban rámondja, hogy ez is, amaz istenített mindenségnek egyik sajtáságos kulturális jelensége.

Azért nem lehet komolyan venni dr Plopu urnak a 13-ik füzetben már szórványosan előforduló oly vallomásait sem, amelyek a revelatio, a vallás, a dogmák és az egyház iránti tiszteletének, aőt hódolatának is kifejezői, mert a pantheistikus szótár szerint ama mindenségnek, ezek is épp oly kulturálalakjai, mint akár a halványimálás, a melylyel a többi ellentétek között, miért ne lérnének el amazok is? Hiszen dr Plopu, valamint az előző szószerinti idézetben kijunyotta a theologiai tudományt mint a dogmák nagymesterét, egy a 12-ik füzet 25-ik lapján annak igazolására, hogy a visszaesés is kulturális jelenség, így okoskodik: „Csak a kombinált pantheismus philosophiája teszi értelművé és logicussá a fejlődés fogalmát, amely ebből a szempontból teljesen egyenlő a civilizáció emultra fogalmával; mert ahol fejlődés van ott civilizáció van abban az esetben is, ha a fejlődés visszafelé rohan.”

S éppen ez teszi teljesen hitelvesztetté a pantheistát, amelylyel nem annyira magczálódás, mint inkább csak teletörzsi kell, hogy a sztrájkolók a munkások között is lehessenek. A sztrájkolók a munkások között is lehessenek. A sztrájkolók a munkások között is lehessenek.

Elek beszélt, javasolta, hogy a sztrájkot folytassák.

Ha zárlatot mondtak ki a munkaadókra, csak úgy állanak velük szóba, ha erre felszólítják őket.

Békeköveteléseiket három pontban foglalják össze: 1. A kizárt munkások visszavétele. 2. A vidéki munkások csak a helybeliek után fogadtassanak fel, de elbocsátásánál másoknál kedvezőebben a helybeliek s a köztulajdonosok vélemény teljes érvényben tartása. 3. A munkásoknak a rendőri sajtóiroda tegnap a sztrájkra vonatkozólag a következőket közölte:

A kisebb építkezéseknél pallérok, tanoncok és napszámosok zavartalanul dolgoznak. Az Aldás-utcai Orban-háznál, valamint a Royal melletti Grünvald-háznál dolgozó napszámosokat megfenyegette s munka abbahagyására biztatta tegnap délelőtt Nagy Sándor napszámos. A főpallér rendőrt hivatott és bekísértette az izgága embert, akit 10 napi elzárásra és 100 korona pénzbüntetésre ítelt a rendőrség. Azonkívül nevezett Hajdúszovára, illetőségi helyére tolonczolják.

Hogy a munkátlan közművesek közül többen hogy viselik magukat, arról legjobban az a garázdálkodás tanuskodik, melyet tegnapelőtt éjszaka hat közműesség és egy inas véghez vitt a Réten. Sarkadi Gyula, Baraci Sándor, Kajantó Sándor, Krájsevits László, Balucz József és Szirák Imre tegnapelőtt éjjel fél 12 órakor a Halász-, Szt.-Anna-, Széles- és Temető-utczákban közel harmincz ház ablakait beverték. A Szt.-Anna-utcai állami óvodának összes ablakait összetörték.

Az ablak csűrömpölések oly nagy zajt okoztak, hogy a közeli házban lakókat a legnagyobb ijedtség fogta el. A tüntetést két rendőr is látta, de mind a kettő futásnak eredt s még csak meg sem kísérelték a garázdálkodók megfékezését.

Az ipartestülethez eddig összesen 400 munkakönyvet szolgáltatnak be az építő iparosok. A könyvek tulajdonosai közül 120 közműves segéd mai napon átvette könyvét azon kijelentéssel, hogy elutazik Nagyrádról.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetési díjajukat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* A város csatornázása. Nagyrádró város általános csatornázásának kérdése már régen felszinen van. A közegészségügy hivatott faktoraik állandóan azt hangoztatják, hogy csak akkor tekinthető Nagyrádró városa modern városnak, ha csatornázása lesz. Az első lépést már megtették erre, nemcsak azzal, hogy a csatornázás tervezet elkészítették, de a fő utca, Szent-János- és Püspök-utczák csatornázását most építtetik s ez a nagy csatornavonal teljesen befelell illesztetni a csatornahálózatba. A csatornázás kérdésébe most a nagyrádró kulturmérnöki hivatal is beleszólt. Atiratot intézett Rimler Károly polgármesterhez s ebben kijelenti, hogy tudomása van arról, miszerint Nagyrádró városa csatornázni óhajta a városi önkormányzat, hogy a csatornát a fekáliákat is a Sebes-Köröshez vezeti és szállal a vizet beszennyezi és ártalmassá teszi. EIKÉIV. a polgármestert, hogy utasítsa Nagyrádró városát, miszerint a csatornázás engedélyezéséért forduljon a város

polgármesteréhez, mint e tekintetben első fokú hatósághoz. A nélkül, hogy a figyelmeztetésre vonatkozólag észrevételt tennénk, a dolog érdeme megjegyeztük, hogy a megyei közpörházból kivetelő csatorna építéskor a földmivélségi miniszter nem emelt kifogást, hogy a szennyé ezen a csatornán át a Köröshez vezetessék. — Nagyrádró városa különben gondoskodott róla, hogy a Körösz vizét ne tegye ártalmassá, mert a tervek szerint előbb tisztítószerekkel jutnak a fekáliák. Eusmerjük annak a törekvésnek a helyességét, amelylyel a Körösz vizét megakarják óvni a megfertőzéstől, de nagyon sajnáljuk, hogy nem láttuk ezen nagy buzgalmat akkor is, amikor arról volt szó, hogy a mezőföldi Bihar-Szállágyi olajgyár a petróleum- és vízfőlé-salakkal nem mérgezzék meg a Körösz vizét, s ne veszélyeztessék Nagyrádró közönségének egészségét és mindhárom vízmevet. Pedig emel a kérdésről is el kell volna ez az előrelátás és gondoskodás.

A tiszta egyházkerület elnöksége.

Zelenka Pál superintendens és Szentiványi Árpád egyházkerületi felügyelő, elutazásuk előtt azzal az örvendetes értesítéssel léptek meg a nagyrádró evang. elnökségét, hogy 2000 koronát juttat az egyháznak iskolai és jótékony céljai támogatására. Ebből az összegből 1000 koronát a nemrég alakult helyi női gymnasium alapjára, 1000 koronát pedig az építendő új iskola alapjára fog az egyház fordítani. A kerületi elnökségnek nemeslelkű adományáért a helybeli egyház legközelebb tartandó közgyűléséből fog mély és őszinte köszönetet mondani.

* Kalmár Illés bucsuestélye.

Igen szép és minden ízében sikertült bucsuestélyt rendeztek Kalmár Illés újvárosi róm. kath. kántor tiszteletére barátai és tisztelői vasárnap este a Zöldfa nagytermében. A távozó kántor, akit Salgó Tarján közönsége választott meg kántorává, egyike volt városunk legképzettebb zenészeinek; gyönyörű bariton hangja pedig messze földön ritkította párját, dr Vučkics Gyula az újvárosi plébános mondta az első felköszöntőt az ünnepeletré, s mint kántor, mint a kath. egyleti élet s a társadalom egyik hasznos tagját méltatta. Utánna Dus László a Kath. Kör alelnöke bucsuztatta el a távozó kántort szép szavakban: Réz Mihály mint a Zenegyület egyik kiválóan értékes tagját éltette; Bodnár János humoros toastban a vig czimborát éltette, Várady István az ünnepelel nejét köszöntötte fel. Pálffy Béla gyönyörű hasonlatokkal telt szép beszédben, mint a reáliskola volt tanárát, a Katholikus legégyegylet énekmeisterét éltette és bucsuztatta el. A 70 főből álló intelligens társaság aztán késő éjjelig maradt együtt.

Ott voltak többek között Kalmár Illés és nejejn kívül: Dus László, Stamber József, Réz Mihály, dr Vučkics Gyula, Kugler Albert, Stark Gyula, Pálffy Béla, Kardeván Károly, Vidovich Béla, Obendorf Károly, Mertz János és neje, Hant Frigyes és neje, Tátray Sándor és neje, dr Lestyán Endre, Makkay József, Bodnár János, Balogh Károly, Magdics Károly, Dániel Lajos, Dolgos Ignác, Országh Antal, Koszta István, Szentkereszthy Tivadár, Várady István, Huszár László, Zackariás János, Zhoray Gyula, Zsunk Pál, Fröhlich János, Domokos Andor, Hantke Emil, Korcsmáros László, Derzsi Imre, Kiss Sándor, ifj. Jettnek Ferencz, Heiser Gyula, Fröhlich György, Morvay Valibál, Szilágyi Béla, Balcsó István, Zöldi Károly, Hant János, Máthé István, Katona Mihály stb.

Tolvaj vasalónő. Hónig Albert mosdóházat tartófőnök tegnap délután a város

emelt a rendőrkapitányságnál Pethő/Zsuzsanna vasalón ellen, a ki nála szolgálván, ez előtt három héttel intézetéből minden felmondás nélkül eltávozt, magával vivén gazdájának két értékes szivarzikkáját s kőves aranygyűrűjét és még más egyéb apróságokat is. A károsult csak pár nap múlva a vasalón lávazta után vette észre a lopást, de nem akart ellene följelentést tenni, gondolva, hogy az megfogja banni tetteit, s visszajár neki a lopott tárgyakat. A rendőrség intézkedett a hűlen vasalón elfogatására iránt.

A Pecze szabályozása. A Pecze szabályozás kérdése örvendetesen közeledik a megvalósítás felé. Mivel itt nemcsak arról van szó, hogy a város belfelületén szabályozzuk az egészségellenes palákat, hanem az egész alsó részens amíg a Körözlásó Dűlőig A megye területén lévő szőlőszőlővel való kapcsolatot is a szőlőszőlővel kapcsolatos elkövetéseket. Az alispán úgy ezeket a terveket, mint az összes iratokat átletette Nagyvárad város polgármesteréhez, azzal, hogy ezek bevonásával a város mérnök hivatata az egész szabályozásról egyöntetű tervet készítsem.

Apponyi gróf Roosevelt elnököl. Roosevelt, az Egyesült-Államok elnöke a ma nap Apponyi Albert grófot, az Interparlamentaris konferencia magyar csoportja elnökét meghívta villájába ami Amerikában a legnagyobb kitérítések egyike, Apponyi Albert gróf Hengelmüller, magyar-osztrák nagy-követársaságában tett látogatást Roosevelt elnök falusi villájában, ahol egy egész napot töltött s alkalma volt órák hosszú család körben beszélgetni az Egyesült-Államok elnökével. Apponyi utóbb örömmel jelentette a csoport tagjainak, hogy Roosevelt elnök mily alaposan van tájékozva Magyarországon közjogi helyzetéről, s mily rokonszérrel viseltetik a magyarok iránt. Roosevelt úgy nyilatkozott, hogy a kívándorolt magyarság az Egyesült-Államoknak lojális, hasznos és munkás polgársága. Nagy magasztalással beszélt Apponyi Roosevelt elnök egyéniségéről, tudásáról és műveltségéről. Apponyi a reggelre is hivatalos volt az elnökhez, s a reggelinél a servize minden tárgyát magyar koronás címer díszítette. A servicet az elnök magyar embertől kapta ajándékba. Apponyi Albert gróf, hogy eleget tehesse a Szent-Louisban tartott jogász-kongresszus meghívásának, lemondott a Niagara vizesésének megtekintésére rendezett kirándulásról és elutazott Szent-Louisba. Ott a jogász-kongresszuson, — a melyen tudvalegőleg most niucs Magyarországnak képviselője, — nagy föltűnést keltő előadást tartott a Magyarországon és Ausztria között való közjogi viszonyról.

Mikor lesz a szüret? A nagyváradi helyi község vasárnap, szeptember hó 25-én közgyűlést tartott, amelyen az idej szüret határidejét állapították meg. Az új város háza tanácstermében nagy számmal jelentek meg a szőlősgazdák s az idej hivatalos szüret kezdetét a nagyváradi helyi község október hó 17-ére tűzték ki. A szőlősgazdák szerint a szőlőtermés mennyiségileg nem ugyan olyan mint tavaly, de azért jónak mondható; minőség tekintetében azonban jobb lesz, mint a tavalyi. A szőlőnek még érni kell, s ha a hátralevő pár hét alatt kedvező lesz az időjárás, sokat javít a szőlőn.

Hymen. A nagyváradi leányvilág egyik előkelő, bájos tagját, **Serényi Vilma**t, **Hlatky** Endre gyámleányát eljegyezte **Ferencz Akos** dr. Kis-Küküllő vármegye főügyésze, **Ferencz József** uniói püspök fia.

Vay Péter gróf nagyváradi ember. Egy kiváló magyar mánás és főpap lért most vissza Budapestre, hosszú és fárasztó tanulmányutjáról, melyet az öt világrészben végzett, tanulmányozva a kath. hitterjesztés ügyét. Még b. e. XIII. Leó papa küldte őt a római tanulmányútra, melyről most Budapest

tart érdekes konferencia beszédekét és felolvasásokat. Tanulmányainak eredményei oly becsesek, hogy a világ legelső lapjai a Times, a Revue des Deux Mondes állandóan rendelkezésére bocsátották hasábjait. **Vay Péter** gróf nagyon érdekes alakja a magyar főpap világnak, megfordult az öt világrésznek minden még exotikus udvarában s mindenütt méltóságához és előkelő származásához méltóan fogadták. A fővárosi lapoknak az a sympathiája és támogatását azzal egészítjük ki, hogy ez a kiváló magyar mánás és főpap nagyváradi származású ifjú volt, a hazánk a helyén ahol a római páp, a régi Szent Péter és közeli rokonságban van több bibliai megjelöléssel. **Vay Péter** gróf a nagyváradi érseki palotában tartott nagyváradi szőlőszőlő konferencián is részt vett, melyen érdekes beszédet mondott a szőlőszőlő nagy utra indul.

Ülések a városházán. A mostan folyó és a jövő heten mozgalmak lesz a városháza. A közönség szakszabóztásának egyetemes ülése az előzőekhez, a szeptember 29-én a városházán tartja a rendes hűti ülést, a szeptember 30-án pedig Nagyvárad város pénzügyi és gazdasági szakszabóztásának délután 4 órakor ülészik. Ezen ülésre több fontos tárgyat tűztek ki. Így véleményezésre kerül a főmérnök fizetésemelési iránti kérelme, a nyilvános illemhelyek felállításának fontos kérdése, továbbá a Város-ügret első rendezésére szükséges 15.000 korona ügye. Végül véleményt kér a városi tanács a pénzügyi szakszabóztástól a város új székházának felavatása alkalmával megszavazott 20.000 korona alapítványi összeg felosztására vonatkozólag.

Lopás az ablakon keresztül. **Oláh** Ferencz hentes mester Körözs-utcai házából tegnap éjszaka az ablakon át két zsák zöböt elloptak. A károsult tegnap reggel jelentést tett az esetről a rendőrkapitányi hivatalban, mely széleskörű nyomozást indított a tolvajok elfogatására.

Szellenes visszautasítás.
A. Mikor tehetem tiszteletemet, nagyságos aszszonyom?
B. Jöjjön el vasárnap, lesz majd farsangi fánk.
A. Farsangi fánk? Most szeptemberben.
B. No kérem, hiszen nem kell annak mindjárt a jövő vasárnap lennie.

Öngyilkos csizmadiamester. **Nagy** Zsigmond csizmadiamester tegnap reggel a Szacsavay-utczán levő házában udvarán fölakasztotta magát. A kishit ember az udvar végében levő lógas gerendájába egy szegett vert be s erre akasztotta fel magát egy czukorspárgára. Tettét oly észrevétlenül követte el, hogy a házbeliék már csak akkor találtak rá mikor már kiszenvédett. Tettének oka ismeretlen. Mivel a helyszíni szemlén hivatalosan megállapították, hogy bűntény esete nem forog fenn, a királyi ügyesség megadta a hulla eltemetésére az engedélyt.

A szociálista álma. Nagy igazság az a mondás, hogy a legtöbb mulatságnak bánat a vége. **Hobola** Sándor asztalos is vigan mulatott szombaton este barátokkal kezesett heti béréből, de alaposan meg is adta mulatozásának az árát. Már késő éjszaka volt, midőn piyókásan betért a Várhalminé-féle czukrázdába, hol összeakadt több buzagyar karlásyával. Nagyban folyt a discursus és a hegy leve. **Hobola** különösen **Deák** Károly asztalos segédével vitakozott a világ fölcsaról s arról, hogy a szegény czuczalista népességnek ma már száraz kenyérré sem jutnak a pénz-

Erre aztán ittak is egyet-egy szatrájban, lenő köntüves elvtársak egészen addig-addig beszélgettek szatrájokról, míg **Hobola** szemei is szatrájokai kezdtek a sok bortól, s elaludt. Al-mában az volt a látomása, hogy egy nemzetközi szociálista kongresszuson az elvtársak kimondták a vagyonszétosztást. Onk el-jenve a határozatnak. Végső szép élel-mnek következik a rideg valóság. Deák kollé-gája már az életben is meg akarta valósítani szép látomást, mert elvette **Hobolától** a még megmaradt 10. tarozóját, Ohogy abból most már a szent közönség d. nevében is mulasson tovább. De nem oda, Buda, ebbe még sem, ahogy sem akart bejegyezni **Hobola** szatrájait, hogy éppen az ő pénzét közzéssék ki és abból mo-llassanak. Mikor az elvett pénzt visszakönte-ltelbe tartástól, az azzal válaszolt, hogy **Hobolát**, mint rossz elvtársat megincselte. **Asztalos** **Gerő** Armin főkapitányhoz ment panaszával, hogy elégtételt szerezzen magának, a kárköl-ményét.

Serényi M. Szt. László tért végül-házára a közönség figyelmét, ezúttal is fölív-juk miután ott a raktáron levő árukat ránd-kívül ülésen árusítják.

x Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a körösparti vendéglőmben, melyet a mai kor igényeinek teljes-sen megfelelőleg rendeztem be. Jó ételkről és kitérő italokról gondoskodik van. Minden este elsőrendű cigány zene, friss cs. polásu Dreher sör, zóna reggelik, hideg és meleg ételek minden időben pontos kiszolgálás és olcsó árak mellett kaphatók. Nyári és téli kényelmes fedett helyi-ségeim módot nyújtanak a legkényesebb igényeket kielégítenem. Midőn ez a n. é. közön-ségnek b. tudomására hozom azon szerény óh-ajomnak adok kifejezést, hogy úgy miát a jelen-ben, a jövőben is minél számosabb b. látogató-saikkal engem továbbra is megtisztelni szíves-kedjenek. Kiváló tisztelettel **Szabó Gyula**, vendéglős. Abonensek felvételnek.

Ritka kedvező alkalom kínálkozik most tisztelt olvasóinknak, kézműru szükség-leteit beszerezni. A helybéli közkeveltségnek s általánosan szoliditásáról s jó és finom áruiról elismert **Wallerstein Fülöp és fia** czég más vállalat miatt hatóságilag engedélyezett végeladást csinál, s az egész raktár készletét, gyári áron alól kiárusítja. Saját érdekében fel-hívjuk ez uton is t. olvasóink figyelmét erre a ritka kedvező alkalomra.

MŰVESZET.

Az amatőr kiállítás.

Tekintettel arra a mind hatalmasabban megnyilatkozó érdeklődésre, melylyel városunk intelligens közönsége a fénykép kiállítás felé fordult, a rendőrség elhatározta, hogy ma és holnap még nyitva tartja a táriatot. Szükségessé teszi ezt az is, hogy nagyobb számú új kép érkezett, melyek művészeti érté-kükkel nagyban emelik a kiállítást. Az új képekből következőket sikerült fel-jegyezni: Házatérő halászbarkák, Tengermell udvar-ház (pigment), Egéres, Canal Sande, Velencei részlet 2., Velencei részlet 2. (brómészüst), Naplemente 2, Tavasz, Babérrdő, Örök ma-lomudvaron 2, Este a Biross kikötőben, (pigment), Körös-parti naplemente (bróm), Abbaziai partrészlet (pigment), Esthangulat (brómészüst). A kiállítást eddig 300-an tekintették meg. A kiállítás a Fekete Sasban nyitva van 9—1-ig és fél 3-tól, fél 6-ig. Belépti-díj 40 fillér.

EGYESÜLETEK.

Demokraták gyűlése. A demokraták választmányja vasárnap del-után a Feketesas alsó termében gyűlést tartott,

melyen a Kör tisztikara s a választmány tagjai nagy számban vettek részt.

Jelen voltak: Fodor Gyula ügyvezető-társelnök, dr Kazay Kálmán társelnök, Balogh Károly, Tokai Mihály, dr Tóth Ferencz, Weisz Károly alelnökök, Fried Ferencz titkár, dr Bárdos Imre jegyző, Grünwald Jenő, dr Kripka Henrik, dr Váradi Ödön, Kiss Dávid, Vermes Kornél, Löwenstern Zsigmond, Bereczky Lajos, Biró Márk, Gáll László, Goldberger Sámuel, Grosz Sándor, Jakabovits Macó, Kalenda János, Lebovits Rudolf, Orenics Alajos, Rosenzweig Armin, Rosinger Jakab, Schwartz Izidor, Held Kálmán választmányi tagok.

Elnök az ülést megnyitván Fried Ferencz titkár jelenti, hogy az alapszabályok a belügyminiszter által jóváhagyva visszaérkeztek s így a jövő hó 1-én megkezdhetik a tagsági díjak behajtását.

A villamos vasut építését sürgették a demokraták e gyűlésen, majd a Körhelyiség tárgyában a választmány dr Fodor Gyula, dr Kazay Kálmán, Kiss Dávid és Fried Ferencz tagokból álló bizottságot küldte ki, hogy a «Polgári Kör»-rel végleges megállapodásra jusson.

A városi választások ügyében egyhangulag elfogadta a választmány az elnök indítványát, hogy a demokrata kör nagyobb akciózt indítson s egyben kimondta, hogy a városi választásokat nem tekintik politikai pártkérdésnek.

Több kisebb ügy elintézése után az ülés az elnök lelkes éljenzése mellett véget ért.

A gyűlésen felmerült kérdésekből kettőt látunk. Az egyik az, hogy a régen fernálló Polgári Kör végleg megszűnik. — Szeretik ugyan hangoztatni, hogy a Polgári kör csak összeolvad a demokrata körrel, azonban ez nem valósul meg, mert a Polgári kör eddigi tagjai nem veszik be a demokrata maszlagot.

A másik a városatya választás kérdése. Csakhamar bebizonyul az az állításunk, hogy az egész mozgalmat azért indították meg bizonyos részről, hogy a polgártárs hátán bejussanak a törvényhatóságba.

Igazságszolgáltatás.

Megsemmisített esküdtszéki határozat.

Erdekes ügyben ítélkezett ma már másod ízben a nagyvárad esküdtbíróóság.

Tup Mihály henkeresi földműves folyó év márczius 14-én állítólag felgyújtotta a saját házát, mikor abban Popie Mihályné benntartózkodott. A csendőrség elfogta őt s május 27-én már tárgyalásra is került az ügye. Az esküdtszék gyújtogatás büntetteért 3 évi fegyházra ítélte a vádlottat, de a Kuria megsemmisítette a bíróság határozatát alaki hibák miatt.

A tegnapi tárgyaláson, — melynek elnöke *Millye Gyula* volt — a tanúk nem bizonyították, hogy a vádlott szándékosan gyújtotta föl a házát.

Baróthy Pál vád és dr *Faragó Sándor* védbeszéde után az esküdtszék gondatlanságból okozott gyújtogatás vétségében mondotta ki a vádlottat bűnösnek, melyért 5 havi fegyházra ítélték.

A büntetést a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vették.

TANUGY.

Az iskolaszék ülése. Nagyvárad város községi iskolaszékének tagjait a városház bizottsági termében f. hó 20-én csütörtök d. u. 4 órakor tartandó rendezési gyűlésre tisztelettel meghívom Nagyvárad 1904 szeptember hó 18. *Rimler Károly* iskolaszéki elnök.

TAVIRATOK.

Végzetes összeütközés.

Szatmár, szept. 26. (Saj. tud. táv.)
A szatmár-batizi országoton Czárán Gyula gazdag földbirtokos kocsija összeütközött Vinczei László báró automobiljával. A földbirtokos súlyos sérüléseket szenvedett, a kocsiban ülő felesége pedig menten szörnyet halt.

Egy járási számvevő öngyilkossága.

Budapest, szept. 26. (Saját tud. táv.)
Kondor Ferencz, sümegi adótitst, akit a napokban neveztek ki a biharmegyei Derecskére járási számvevőnek, ma vadászfegyverével szíven lötte magát. Tettét azért követte el, mert nem Mohácsra nevezték ki.

A kecskeméti színház igazgatója.

Kecskemét, szept. 26. (Saját tud. táv.) A város törvényhatósági közgyűlése ma döntött a színház bérbeadása felől és azt Pesti Ihsz színigazgatónak adta bérbe három évre.

NYILTTER.

Iskolai idényre!

Kitűnő minőségű gyermek, leány és fiú CZIPIK óriási választékban

feltűnő olcsó árak mellett csak

Aranyi Albert

czipőáruházában szereshetők be
Nagyvárad, Fő-utca (Oláry mellett.)

Női és férfi LISSÉ CZIPIK már 9 kor-ért is kaphatók.

A világhírű KOBRAK-féle budapesti kézimunka czipők egyedüli raktára

Kérem a pontos címre figyelni

Telefonszám 512.

REGÉNYCSARNOK.

Makár álma.

Írta: W. Korolenko.

— Szeretlek benneteket! Higgyétek el . . . nagyon szeretlek! Oh! annyira szeretlek, hogy néha nem tudok aludni az éjjel . . .

Az idegen ránézett, keserű mosoly jelent meg ajkai körül.

— Ah! te szeretsz minket? — kérdezte.

— Mire van szükséged?
Megzavarodva felelte Makár:

— Csakugyan . . . egy üzletet akarnék ajánlani nektek . . . De hogyan találjad ki? . . . De nem szölok még . . . igyunk előbb teát . . . aztán beszéljék.

Miután a házigazdák (az olvasó bizonyára kitalálta már, hogy száműzöttek voltak, a fiatalabbik talán éppen az író maga) maguktól ajánlották fel a teát, — de egyebet nem, Makár jónak látta a menüt meghosszabítani.

— Nincsen véletlenül egy darab sültet? — kérdezte — nagyon szeretem . . .

— Semmink sincsen.

— Na, nam baj — felelte Makár kedélyesen — mit sem tesz, helyette majd máskor adtok . . . Ugye adtok máskor?

— Magától értődik.

Makár úgy vélte, hogy ily módon az idegenek tartoznak neki egy darab sülttel és az efféle tartozásokat Makár mindig számon tartotta.

Egy órával később Makár újra rusztikus szánkóján ült és egy rubelnek volt birtokában. Kötelezte magát aránylag előnyös föltételek mellett, öt szekér fát szállítani. Az is igaz, hogy megesküdött mindenszentekre, hogy ezt a rubelt ma legalább, nem fogja pálinkára elkölteni, pedig elhatározott szándéka, egyedüli czélja az volt, hogy rögtön pálinkát vegyen rajta. De bánta is ő! Az ivás utáni vágy elfojtotta benne a lelkiismeret szavát. Még azt is elfeledte, hogy ha majd részeg lesz, rászédett felesége kegyetlenül el fogja őt verni.

— Merre felé mégysz Makár? — kiáltotta utána nevetve az idegen, mialatt Makár lova ahelyett, hogy egyenes irányban ment volna, balra a tatárok felé fordult.

— Tpru . . . u! Tpru . . . u! Megállj! Oh! ez az átkozott ló! . . . Nézzé meg az ember, hogyan forog! — kiabált Makár olyan hangon, mintha nem ő lenne a hibás.

Pedig erősen húzta a balgyepőlőszárát, míg csak színleg alig érezhető rugásokkal terelte jobbra Lyszankát.

Az okos állat szemrehányóan rázta a farkát és habozott, végre az ura által kijelölt irányban neki iramodott. Nemsokára a szán megszűnt nyikorogni a havon és megállt a tatárok udvarának kapuja előtt.

III.

A kapu mellé több ló volt kikötve. Magas jakut nyereg volt a hátukon.

Az izben keskeny volt. A kapadohány fanyar szaga fullasztóvá tette odabenn a levegőt. Nagy füstfelhő lebegett a szobában, melyet a kályha légvonata csak lassan vitt kifelé. Az asztal mellett padokon jakut látogatók foglaltak helyet. Az asztalokon pálinkával telt csészék álltak. Nehány csoport kártyázott. Az arcok izzadtak, vörösek voltak. A játékosok vadul meresztették szemüket kártyákra; le sem vették onnan. Ha valamelyik pénzt vett elő, csupa elővigyázatból rögtön zsebre rakta. Egy sarokban csomó szalmán összekuporodva részeg jakut ült és lóbázta magát. Rekedtes, átható hangon, végtelenbe nyúló mélabus dalt énekelt, ezer változatban énekelve meg, hogy holnap nagy ünnep lesz és ő részeg ma.

Makár odanyújtotta a pénzt; cserében teli üveg pálinkát kapott. A szívéhez szoritotta és sietve egy féreeső zugba húzódott. Itt egyik csészét a másik után töltögette magának és bajtotta föl hihetetlenül gyorsan. A vodka keserű volt.

(Folyt. köv.)

KOZGAZDASAG.

A kereskedelmi kamara teljes ülése. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara holnap, szerdán, szeptember hó 28-án délután fél 3 órakor saját helyiségében teljes ülést tart, amelyen több fontos tárgy kerül elintézésre.

Határidők.

	Budapest, szept. 26.
Buza áprilisra	10.92
Buza október	10.69
Tengeri	7.56
Rozs okt.	8.28
Zab ápr.	7.36
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

	budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. szept. 26-án.
Oszttrák hitel	685.50
Magyar hitel	749.50

Allmvasut	694.-
Rimamurányi	488.-
Magyar jelzalog	585.25
Salgotarjani	---
Wagon-kolcsön	---

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 26

Magyar aranyjaradek 4%	118.90
Magyar koronajaradek	97.75
Magyar vasuti kolcsön aranyban 4%	88.75
Magyar vasuti kolcsön ezüstben	---
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	---
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérési jog megváltá i kötvény	98.50
Horváth szlapon földtehermentési kötvény	2.06
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kolcsön	161.50

Tiszaszabalyozas es szegedi sorsjegyek-kolcsön	99.25
Osztrak jaradek papirban	1.00
Osztrak jaradek papirban	1.19
Osztrak jaradek aranyban	.99
Osztrak korona jaradek	1.54
Osztrak allamsorsjegyek	16.15
Osztrak magyarban részvény	7.78
Magyar hitelbankrészvény	6.2637
Osztrak hitelintézet részvény	6.05
Párisi vista	19.02
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.37
Németbirodalmi márka	239.60
Londoni vista	95.05
20 márkás arany	28.46

18383-904. sz.

Hirdetmény.

Folyó évi október hó 3-án: (hétfőn) délelőtt 9 órakor 8 kincstári szolgálati ló (huszár ló) fog árverés útján eladatni. A venni szándékozők figyelmét erre azon megjegyzéssel hívom fel, hogy a vevő a vételárat és a III. fokozat szerint fizetendő bélyegilletéket az eladási helyen azonnal megfizetni tartozik.

Nagyvárad, 1904. szeptember 26.

Darvassy.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

FŐ-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-kávéházzal szemben.

Szülők figyelmébe ajánljuk

fiuk és leánykák részére: kész fehérneműeket, ugyszintén paplanok, harisnyák minden rőfös és női divatáruk nagy választékban.

FÉRFI-INGEK. Szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Szabó Testvérek rőfös- és divatáruháza Nagyvárad, Zöldfa-utca, — a »Zöldfa«-kávéházzal szemben és a »Zöldfa«-sörcsarnok mellett. —

FIÓK-ÜZLET: Zöldfa-utca, a Zöldfa-sörcsarnok mellett.

FINOM KISZOLGÁLÁS.

SZOLID ÁRAK.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. vevőközönség becses figyelmét felhívni áruházam ujonnan berendezett

szőnyeg-osztályára

futó-, ebédlő- cocus-szőnyegeket a legnagyobb választékban, *linoleum-bőrvásznak* a legjobb gyártmányokban.

Kézimunka-osztályomat a bel- és külföld összes újdonságaival szereltem fel, u. m. smyrna gobelin, posztó, congres, északi, teneriffa stb. kezdett és kész munkákkal.

Női ruha kelmek és selymekben különleges újdonságok. Vásznak, fehérneműekben csakis elsőrendű gyártmányok, selyem-, szövet- és cloth-alsószoknyák, női férfi és gyermek kalapok nagy választékban.

Rövidárúk, szabókellékek, kötött- és szövött-árúk nagy raktára. Női szövet- és flanelblousok, valamint kész gyermek ruhák feltűnő olcsón végleg kiárusítatnak.

CZILLÉR IMRE
áruházában OLASZI, FŐ-UTCZA.

Temesvári bőrkeztük és fegyház kötött harisnyák.

Folytonos újdonságok övek és fátyalokban.

Még csak egy pár napig.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELEADÁS!

Az üzlethelyiség átadása folytán

már csak szeptember hónapban.

SERÉNYI LÁSZLÓ. Szt. László-tér, Sas-szállóda kapuja mellett.

Még csak egy pár napig.

és a legelőnyösebb feltételek mellett kamatozású kölcsönöket bélyeg- és illetékmentesen convertál.

„Nagyváradai Hitelbank“ jelzálogkölcsönöket nyújt, melyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv. és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább

Elfogad betéteket könyvecskére és folyó számlára:
6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet. Előnyös feltételek mellett leszámított váltókat. Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Az igazgatóság.

Hatóságilag engedélyezett

Végeleadás!

Más vállalat miatt helybeli

kézmű-, divataru- és confectionó

(kész női- és gyermek-felöltők) üzletünket

reoszlattjuk s az árúkat készpénz fizetés mellett gyári áron alul kiárúsítjuk.

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI

Bémer-tér színházzal szemben. Üzlethelyiség kiadó.